

246319

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายใน
ของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่

นริศรา แก้วแสนเมือง

บัญชาชิมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตุลาคม 2554

600250843

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

246319

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายใน
ของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่

นริศรา แก้วแสนเมือง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
บัญชีมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตุลาคม 2554

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายใน
ของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่

นริศรา แก้วแสนเมือง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

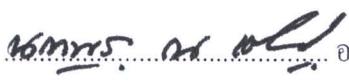
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเรือง เจริญศรี

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์อมรา โกสยگانนท์

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์อมรา โกสยگانนท์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์นริศรา แก้วแสนเมือง

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์นริศรา แก้วแสนเมือง

27 ตุลาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างที่สุดจาก รองศาสตราจารย์ อมรา โกไสยกานนท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ รองศาสตราจารย์นภาพร ณ เชียงใหม่ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเรือง เจริญศรี กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ซึ่งกรุณาช่วยขัดเกลาองค์ความรู้ ให้คำแนะนำ ปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาผู้ให้กำเนิด และบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้ศึกษา คอยดูแลอบรมสั่งสอน ในสิ่งที่ดีงามรวมทั้งปลุกฝังให้สนใจใฝ่รู้ และเห็นคุณค่าของการศึกษา เป็นแรงใจส่งเสริมสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่ตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอมอบคุณประโยชน์ที่พึงมีแก่ผู้มีพระคุณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจศึกษาทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

นริศรา แก้วแสนเมือง

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายในของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางนริศรา แก้วแสนเมือง

ปริญญา บัณฑิตมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์อมรา โกสยگانนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์นภาพร ณ เชียงใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

246319

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และการประเมินผลการควบคุมภายในของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อให้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่จะให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานแก่ผู้บริหารของสำนักงานให้ปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่อไป โดยใช้แนวคิด COSO และทฤษฎี 16 องค์ประกอบการควบคุมภายในด้านการบัญชีและการเงิน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามถามผู้บริหาร จำนวน 55 คน และพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงาน จำนวน 134 คน ของ 64 ส่วนราชการ นำมาประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภารกิจ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ทรัพยากร และด้านสภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน ดังนั้นระดับความสำคัญของการควบคุมภายใน ด้านภารกิจ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการใช้ทรัพยากร และด้านสภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.49 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในตามแนวคิด

COSO โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านกิจกรรมการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 5.00) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 5.00) และด้านการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.97)

ส่วนพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจ และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานมีความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน การผลิต ระบบสารสนเทศ และการบริหารพัสดุ ดังนี้ ระดับความสำคัญของการควบคุมภายใน ด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านระบบสารสนเทศ และด้านการบริหารพัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านกิจกรรมการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 4.88) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 5.00) ด้านการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.86) และโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 4.45)

ข้อเสนอแนะสำหรับส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ควรจัดฝึกอบรม หรือสนับสนุนการเข้าร่วมฝึกอบรมแก่พนักงานอย่างเพียงพอ ด้านกิจกรรมการควบคุม ควรมีการสอบทานหรือตรวจสอบการบันทึกบัญชีเป็นครั้งคราว ควรมีการประเมินประโยชน์จากรายงานการเงินเป็นครั้งคราว ควรมีการแบ่งหน้าที่มิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าหนึ่งลักษณะงาน ควรมีการจัดทำประกันภัยให้ครอบคลุมมูลค่าของสินค้าที่อยู่ในคลัง ควรให้พนักงานฯ มีการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดหา และจัดสถานที่จัดเก็บพัสดุให้เพียงพอ ควรมีการจัดทำแผนการบำรุงรักษาพัสดุ สถานที่จัดเก็บพัสดุมีการแต่งตั้งเวรยามรักษาความปลอดภัย และควรมีการจัดทำรายงานผลการบำรุงรักษาพัสดุ ด้านการติดตามประเมินผล ควรมีการแจ้งผลการประเมินให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบทราบ และแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน ควรมีการประเมินความคืบหน้ามีการดำเนินการในช่วงเวลาและความถี่ที่เหมาะสม และควรให้ความสำคัญของการประเมินประโยชน์ของการใช้ระบบสารสนเทศ

Independent Study Title Knowledge and Understanding of Personnel at Chiang Mai Provincial Government Offices on Internal Control System Setting and Evaluation

Author Mrs. Narissara Kaewsaenmuang

Degree Master of Accounting

Independent Study Advisory Committee

Associate Professor Amara Kosaiyakanont Advisor

Associate Professor Napaporn Na Chiangmai Co-advisor

ABSTRACT

246319

The purpose of this study was to determine the knowledge and understanding of personnel at the Chiang Mai Provincial Government Offices, on the setting and evaluation of the internal control system. This is useful information for the Office of the Auditor General to allow them to provide advice to the operational management of the office to ensure work is performed under the regulations. The conceptual of the internal control of the COSO and sixteen internal control factors, in finance and accounting were employed in this study. Data were collected using questionnaires filled out by 55 government executives, and 134 finance accounting or the other officers from the 64 Chiang Mai Provincial Government Offices. These were analyzed using descriptive statistics such as percentages and means.

The study found that government executives have the knowledge and understanding of the four areas of the mission and operational processes. The use of environmental resources for the operation are as follows; the priority is the mission control in the process; the use of resources and environmental operations; and overall average of 4.49 is on a massive scale. The student's knowledge about the internal control; the evaluation on the internal control of the COSO, which

controls activities; and information technology and communications had an overall level averaging 5.00. Monitoring and evaluation, had an overall average of 4.97.

They had priority in the internal control of the financial aspects of the system, and of the administrative supplies, which overall averaged 4.18. The students' knowledge about the internal control, and the overall evaluation of it of the COSO comprises, controlled activities averaging 4.88, information and communication were almost equal to 5.00, monitoring and evaluation were almost equal to 4.86, and the average follow up of a controlled environment was 4.45

The suggestions to Chiang Mai Provincial Government environmental control; are they should by trained, or encouraged to participate in adequately training their employees. The control activities should by a reviewed or audit of the accounts from time to time. Should by assessed from time to time and financial reporting. There should be a division a person responsible for more than one job, the insurance should cover the value of the products in stock, the employee should be given, this is should be a provision for staff turnover, a place to store enough supplies, there a plan for the maintenance supplies a place to store supplies, a duty to appoint a security guard, and there should be reporting of the results of maintenance supplies. The evaluation assessment should be provided to personnel responsible for that, area it should help and demonstrating streamline operations. This can be a cluered assessing the progress of the implementation at an appropriate duration and frequency, the importance of assessing the benefits of using information systems.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎี	4
ทบทวนวรรณกรรม	22
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา	
ขอบเขตการศึกษา	51
วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ชุดที่ 1 ผู้บริหาร	61
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	61
ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายในด้านการบริหาร	
2.1 ระดับความสำคัญของการควบคุมภายใน	63
2.2 ระดับความรู้ความเข้าใจในการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายในด้านการบริหารตามแนวคิด COSO	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ชุดที่ 2 พนักงานการเงินและบัญชีหรือผู้มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวข้อง	75
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	75
ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายในด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านระบบสารสนเทศ และด้านการบริหารพัสดุ	
2.1 ระดับความสำคัญของการควบคุมภายใน	77
2.2 ระดับความรู้ความเข้าใจในการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายในด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านระบบสารสนเทศ และด้านการบริหารพัสดุตามแนวคิด COSO	78
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	107
อภิปรายผลการศึกษา	109
ข้อค้นพบ	111
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. ๒๕๔๔	120
ภาคผนวก ข มาตรฐานการควบคุมภายใน คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔	125
ภาคผนวก ค แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายในของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่ (สำหรับผู้บริหาร)	131
ภาคผนวก ง แบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางระบบ และประเมินผลการควบคุมภายในของบุคลากรส่วนราชการประจำจังหวัดเชียงใหม่ (สำหรับเจ้าหน้าที่)	137
ประวัติผู้เขียน	152

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการจัดกลุ่มตามแนวคิด COSO และตามแนวความคิดองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านการบัญชีและการเงิน ของด้านการบริหาร	24
2 แสดงการจัดกลุ่มตามแนวคิด COSO และตามแนวความคิดองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านการบัญชีและการเงิน ของด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านระบบสารสนเทศ และด้านการบริหารพัสดุ	30
3 แสดงการแบ่งสัดส่วน (Proportional to Size) ของประชากร และจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในแต่ละส่วนราชการ	53
4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง การปฏิบัติงาน ประสบการณ์ และความรู้ทางด้านเทคโนโลยี	61
5 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของการควบคุมภายในแต่ละด้าน	63
6 แสดงสรุปค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในด้านการบริหาร ตามแนวคิด COSO	64
7 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 1 ด้านกิจกรรมการควบคุม	65
8 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 2 ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	71
9 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 3 ด้านการติดตามประเมินผล	72
10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง การปฏิบัติงาน ประสบการณ์ และความรู้ทางด้านเทคโนโลยี	75
11 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของการควบคุมภายในแต่ละด้าน	77
12 แสดงสรุปค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านระบบสารสนเทศ และด้านการบริหารพัสดุ ตามแนวคิด COSO	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน	79
14 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 2 ด้านกิจกรรมการควบคุม	82
15 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 3 ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	104
16 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของพนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการควบคุมภายใน และการประเมินผลการควบคุมภายในองค์ประกอบที่ 4 ด้านการติดตามประเมินผล	105